

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXVI. Štev. 6 (827)

T R S T - 12. aprila 1974

100 lir

Špekulacije izven časa

Note v zvezi s statusom cone B, ki sta si jih v zadnjih tednih izmenjali Italija in Jugoslavija, so ponovno (v zelo sumljivem času) zaostriale vprašanje, ki skoraj dvajset let čaka na dokončno rešitev.

Tako imenovani londonski memorandum, ki so ga 5. oktobra 1954 podpisale vlade Italije, Velike Britanije, združenih držav Amerike in Jugoslavije, je postal predmet polemik na eni in drugi strani.

Pakt, ki je sicer zelo pomanjkljiv, dodeljuje Italiji upravo cone A, Jugoslaviji pa cone B nikoli realiziranega Svobodnega tržaškega ozemlja.

S sklenitvijo tega pakta se je zaključila dolgotrajna doba sporov zaradi tržaškega vprašanja, formalo pa je ostalo odprto vprašanje meje med obema državama na odseku med cono A in B. V določilih memorandumu se ne govori o meji marveč o razmejnitveni črti. Ta začasnost še vedno nesmiselno (to poudarja skoraj ves italijanski in tuji tisk) obremenjuje odnose med obema državama, ki sta sicer po letu 1954 razvili tesno sodelovanje na vseh področjih, v obojestransko korist razvili trgovinske izmenjave, sklenili pomembne sporazume o malem obmejnem prometu ter dosegli to, da je skoraj simbolična kontrola na mejnih prehodih, skozi katere gre vsak dan na tisoče ljudi.

Žal, pomanjkljivi aspekti londonskega memorandumu ne služijo samo za razprave juristov in razvijanju teorij o konceptu ozemeljske suverenosti. Te predstavljajo v Evropi, ki je razrešila številna drugačna vprašanja, stalni razlog za provokacije, ki se jih poslužujejo nekateri elementi na desni - ne samo odkrito fašistični - ki špekulirajo s čustvi nekaterih slojev volivcev (zlasti v Trstu), predvsem pa ribarijo v kalnem, ko postane položaj v Italiji bolj delikaten in kadar se hoče podžigati mednarodno napetost.

Vprašanje meje se namreč redno pojavlja v najostrejših fazah italijanskega življenja in skuša postati komponenta strategije napetosti, mehanizem, ki poraja nezaslišana zaveznitva na politični ravni in na ravni državnega aparata, služi za opravičevanje starih strateških načrtov,

(Nadaljevanje na 2. strani)

Delegacija deželnega komiteja KPI na kongresu ZKS

V dneh 3., 4. in 5. aprila je obiskala Ljubljano delegacija deželnega komiteja KPI, ki so jo sestavljali deželni tajnik Antonino Cuffaro, deželni podtajnik Arnaldo Barracetti, tajnik goriške federacije Tullio Paiza in članica tajništva tržaške federacije Jelka Gerbec. Delegacija je prisostvovala zasedanju 7. kongresa Zveze komunistov Slovenije.

Delegacija se je med svojim obiskom razgovarjala tudi z voditelji ZKS in s podpredsednikom predsedstva SFRJ Mitjo Ribičičem. Na sestankih so proučili vprašanja, ki zanimajo oba sogovornika.

V zvezi s sedanjim stanjem razmer med Italijo in Jugoslavijo je delegacija KPI izrazila željo, da bi se premostilo sedanje napeto stanje in nadaljeval ter še povečal razvoj sodelovanja med obema državama v skupno korist obeh prijateljskih narodov in predvsem prebivalstva obmejnih področij.

Delegacija je tudi izrazila prepričanje, da ustreza enotnost, neodvisnost in zunanja politika neuvrščenosti Jugoslavije in-

(Nadaljevanje na 1. strani)

Spominska svečanost na Opčinah

Spominske svečanosti ob 30. obletnici ustrelitve 71 talcev na Opčinah, se je udeležila velika množica slovenskih in italijanskih protifašistov. Govorili so tovariši: senator Umberto Terracini, član pokrajinskega združenja partizanov Dušan Košuta, in predsednik openskega prosvetnega društva Rudi Vremec. Spregovoril je tudi edini preživeli talec inž. Stevo Rodič, ki sedaj živi v Bosni in se je na izrecno željo prirediteljev udeležil nedeljske spominske svečanosti. Na svečanosti sta sodelovala tudi openski moški pevski zbor Tabor in Tržaški partizanski zbor.

Nedeljska spominska svečanost je bila mogočna protifašistična manifestacija, dokaz zvestobe načelom osvobodilnega boja in hkrati tudi opomin temnim silam, ki rovarijo proti pridobitvam osvobodilnega boja in protifašističnega odpornitva. Te temne sile si prizadevajo, da bi skalile tudi bratstvo med Slovenci in Italijani in prijateljsko sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo. Ne bodo uspele!

Špekulacije izven časa

(Nadaljevanje s 1. strani)

ohranjati pri življenju, tudi z javnim financiranjem, prevratniške organizacije in hraniti najbolj mračne mahinacije.

Če gledamo na vse to iz tržaškega observatorija dobimo jasnejšo sliko.

Določena sočasnost se kaže sumljiva. Nekatera zaveznitva pa so značilna. Kompromitiranje obstoječih dobrih odnosov med Italijo in Jugoslavijo lahko služi ciljem notranjih državnih spopadov in utegne popeljati mednarodne odnose - na zelo delikatnem področju miroljubnega sožitja - nazaj, v hladno vojno. Lahko pomeni tudi udarec proti državi, kakršna je Jugoslavija, ki s svojo zunanjo politiko dela za postopno odpravo vojaških blokov.

Po tem ključu lahko tolmačimo tudi dogodke, do katerih je prišlo v vojaških poveljstvih v Venetu ("propagandne" misije, ki jih je imel polkovnik Spiazzi v Trstu) obstoj mreže terorističnih operacij v Benečiji, shode, ki so jih misovci skušali prirediti v Trstu ravno isti dan, ko je bil programiran golpe Borgheseja v Rimu, tepizem in agresije, dinamične atentate v bližini državne meje, v Gorici in Trstu.

Tako lažje spoznamo kriminalne name- ne tistih, ki so novembre 1969, ko je bil predsednik Saragat na obisku v Jugoslaviji, podtaknili bombo v slovensko šolo pri Sv. Ivanu v Trstu, ki na srečo ni eksplodirala (o tej zadevi je v teku preiskava, ki gre v smeri zloglasne fašistične tolpe zapletene tudi v umor policijskega komisarja Calabresija).

Spričo tako alarmantnega okvira postaja očitna nujnost, da se k še nerešenim vprašanjem med Italijo in Jugoslavijo pristopi z največjim čutom odgovornosti, z jasnostjo in s konkretnimi stališči. Toda prav gotovo ni mogoče reči, da je bilo dosedanje ravnanje italijanske vlade tako. Že leta ugotavljamo in opozarjamo, da desničarsko izsiljevanje vpliva na zadržanje oblasti in povzroča, da je to zadržanje kontradiktorno. Nedvomno je, da so bile podane izjave dobre volje in spoštovanja do Jugoslavije, priznanje nujnosti nadaljnega razvoja sodelovanja in prijateljstva, toda ko se načenja vprašanje določitve meja, postane jezik dvoumen, razpoložljivost postane drugačna v italijanskem parlamentu in drugačna v razgovorih z jugoslovanskimi voditelji v Beogradu in Dubrovniku.

Ta dvoumnost se tolmači predvsem z voljo določenih komponent Krščanske demokracije, da se ohrani in nadaljuje povezava s šovinističnimi krogi italijanske desnice in s skrajneži ameriškega imperia- lizma.

Kar je, po naši sodbi, doslej manjkalo pri italijanski vladi je odprto in jasno

izražanje njenih namenov. Od Pellovih časov dalje, in dokumenti to potrjujejo, je vprašanje meje z Jugoslavijo predmet nedopustnega izmikanja, ki ga je treba končno premagati. Treba je povedati, če se res hoče priti do rešitve vprašanja in kako priti do nje. Ne zadostujejo načelne izjave. Ni dovolj sklicevati se na spoštovanje nepopolnih sporazumov, ki so dozoreli v povsem drugačnem kontekstu od današnjega.

Upostevajoč resnične koristi države in zahteve obmejnega prebivalstva, vrednot prijateljstva in sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo, ki lahko prispeva k nadaljnemu razvoju pomiritve v Evropi, smo komunisti zahtevali odpravo dvoumnja. Že pred leti smo opozarjali na nevarnosti provokacij. Poudarili smo, da obsojamo vse poskuse, pa naj prihajajo od koder koli, da bi teritorialne probleme izkoriščali v volivne špekulacije ali trenja med Italijo in Jugoslavijo. Pri vsakem problemu je treba upoštevati obstoječe odnose, pozitivne izkušnje, perspektive nadaljnje krepitve italijansko-jugoslovanskega sodelovanja, ki je obojestransko koristno in je torej koristno tudi za Trst in državo. Poudarjamo, da ni problema, ki bi ga ne mogli na prijateljski način rešiti in to "pri belem dnevu" ter pod kontrolo parlamenta. Vse to se da doseči z resnostjo in brez izzivanja, ob spoštovanju doseženih sporazumov.

Italijanska vlada naj končno najde pogum in pove, kdo jo sili, da še naprej gleda na vprašanja svoje zunanje politike "skozi ključavnico tržaškega nacionalizma", kot je dejal Ferruccio Parri v senatu, ali z ozkega toda mnogo nevarnejšega vidika atlantske skrajnosti.

Predvsem mora najti pogum videti realnost in hoditi naprej.

ANTONINO CUFFARO

OPOMBA UREDN.: Gornji članek je bil objavljen v tedniku "Rinascita" dne 5. aprila t.l. Iz tehničnih razlogov smo članek nekoliko skrajšali.

Srečanje s tovarišem Rodičem

Tovariš Stevo Rodič se je srečal s številnimi tovariši, s katerimi je sodeloval, ko se je kot partizan boril na Primorskem. Posebno ganljivo je bilo srečanje s tovarišico Milko Petelin iz Repniča, ki mu je omogočila, da se je po tragediji na openskem strelišču pridružil partizanom na Krasu. Kot je znano, je bil tovariš Rodič težje ranjen, a je kljub temu zlezal iz morišča. Med sedanjim obiskom v naših krajih je posredoval svoje spomine, ki bodo v kratkem objavljeni v tisku.

V ponedeljek zvečer je zgoniški župan tov. Guštin, skupaj s svojimi ožjimi sodelavci, uradno sprejel tovariša Rodiča in mu podaril spominsko plaketno, v sredo pa so mu podobno plaketno podarili tudi na Opčinah. V torek zvečer je tov. Stevo govoril v Slovenskem klubu v Trstu.

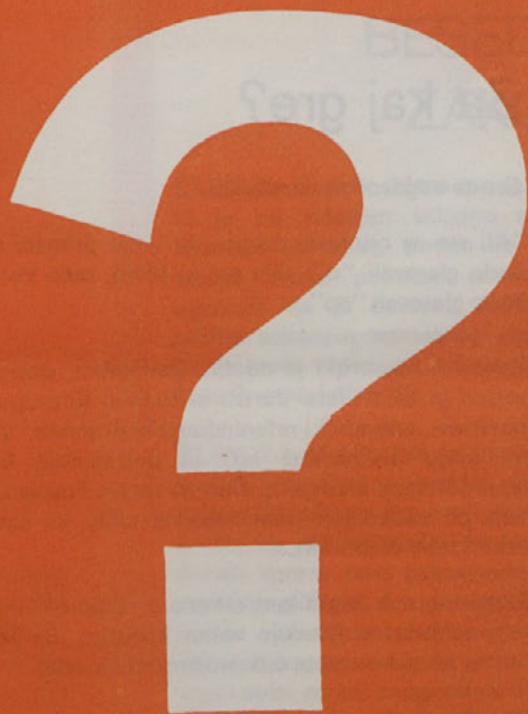
Radio naj bo nepristranski!

Poslanci KPI tovariši Albin Škerk, Mario Lizzero in Lorenzo Menichino ter senatorja tov. Paolo Sema in Silvano Bacicchi so pred dnevi vložili nujnostno vprašanje predsedniku vlade, notranjemu ministru in ministru za pošto in telekomunikacije v zvezi s propagando proti razporoki, ki jo širita tržaški radijski postaji. V vlogi med drugim vprašujejo predsednika vlade in oba ministra, če jim je znano, da sta tržaški radijski postaji, ki oddajata, ena v italijanskem in ena v slovenskem jeziku, posredovali škofovo

pismo, ki poziva volivce, naj glasujejo proti zakonu o razporoki. Podpisani ugotovljajo, da omenjeni radijski postaji vršita volilno agitacijo, ki je v nasprotju z izjavami, ki jih je dala vlada v parlamentu. V tej zvezi opozarjajo tudi na protest skupine slovenskih katoličanov, ki so se združili v koordinacijski odbor proti ukinitvi razporoke. Končno podpisniki zahtevajo, naj vlada takoj posreduje ter prepreči, da bi se taki primeri ponavljali. Tržaški radijski postaji morata biti dosledno nepristranski!

REFERENDUM

**KAKO
BOSTE
GLASOVALI**

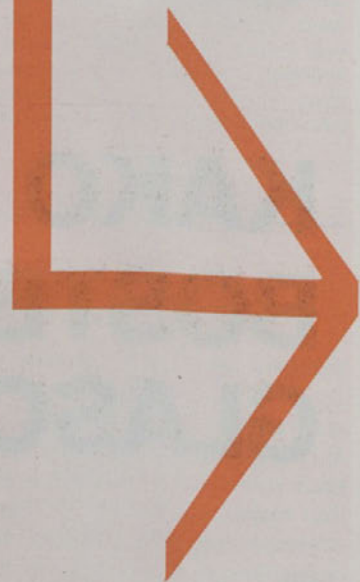
Za kaj gre?

Gre za odgovor na vprašanje:

“Ali ste za odpravo zakona, ki ureja primere razporoke?” Tisti, ki so za to, bodo glasovali “si”, tisti pa, ki želijo, tako kot mi, da zakon ostane v veljavi, bodo glasovali “no”.

Zakon o razporoki je odobril parlament, potrdilo ga je ustavno sodišče in v veljavi je že tri leta. Juristi in sodniki so priznali, da so rezultati tega zakona pozitivni, pobudniki referendumu in pravcate “križarske vojne” proti razporoki pa širijo alarmantne laži in prerokujejo katastrofo. Z namigovanji in izmišljotinami skušajo vplivati na verska čustva in civilno zavest državljanov, pri tem pa zasledujejo reakcionarne cilje, ki nimajo nič skupnega z vero in zakonom o razporoki.

Seznanite se z besedilom zakona o razporoki in prepričali se boste, da vsebina tega zakona ne škoduje vašim koristim, ne ogroža vaših civilnih ali verskih čustev in ne koncepta o dostojanstvu človeka.

Posredovanje za dosego sprave

Ni slučaj, da prva člena zakona o razporoki, vztrajata pri poskusih sprave med zakoncema. Sodnik mora narediti vse, kar je v njegovi moči, da prepriča zakonca, naj se sporazumeta. Zakonodajalec jasno govori, da ne sme priti do razporeke brez ugotovitve, da je družina že dokončno ločena. Zaradi tega mora sodnik, tudi tedaj, ko obstajajo veljavni razlogi za razporoko, ugotoviti, da med zakoncema ni več nobene možnosti sprave in skupnega življenja. Poskusi za dosego sprave niso formalni in prepuščeni uvidevnosti sodnika, temveč so temeljnega pomena za celoten postopek, ki ga zakon jasno določa.

Urejanje primerov zakonske razveze

BESEDILO ZAKONA

ČLEN 1. = Sodnik sklene razvezo zakona, ki je bil sklenjen skladno s predpisi civilnega zakonika, potem ko je brezuspešno skušal pobotati stranki ter je ugotovil, da je duševno in materialno sožitje zakoncev nemogoče oziroma, da ga ne more vzpostaviti zaradi vzrokov, o katerih govori člen 3.

ČLEN 2. = V primerih, v katerih je bila poroka sklenjena z verskim obredom in potem prepisana po predpisih, sodnik, potem ko je brezuspešno poskušal posredovati spravo med zakoncema v smislu nadaljnega člena 4, ugotovi, da je duševno in materialno sožitje med zakoncema nevzdržljivo, oziroma, da ga ne more več vzpostaviti zaradi enega od vzrokov, ki jih predvideva člen 3, izreče razsodbo o prenehanju veljavnosti civilnih posledic, ki izvirajo iz prepisa zakona.

ČLEN 3.= Razveza ali prenehanje veljavnosti civilnih posledic zakona lahko zahteva eden od zakoncev:

1. V primeru, da je bil drugi zakonski član, po sklenitvi zakona obsojen z razsodbo, ki je postala pravno veljavna, tudi v primeru prekrškov, ki so bili zagrešeni že prej;

a) na dosmrtno ječo, oziroma na kazen, ki je višja od petnajstih let, čeprav z več razsodbami, zaradi enega ali več namernih prekrškov, izvzemši politične prekrške, oziroma tiste, ki so bili zagrešeni zaradi razlogov posebne moralne ali socialne vrednote;

b) na katero si bodi zaporno kazen zaradi prekrška v zvezi s členom 564 kazenskega zakonika ter s prekrški, o katerih se govori v členih 519, 521, 523 in 524 kazenskega zakonika, ki so bili zagrešeni na škodo potomca oziroma posinovljenega otroka, ali zaradi zavajanja ali prisiljevanja zakonca ali otroka, tudi posinovljenca, na prostitucijo in, nadalje, zaradi izkoriščanja ali navajanja na prostitucijo potomca; oziroma postinovljenca;

c) na katero si bodi kazen zaradi namernega umora na škodo potomca ali

V katerih primerih se lahko zahteva razporoko?

V primeru, da je bil drugi zakonski član sojen in obsojen zaradi hudih prekrškov

Če je bil zaradi enega ali več prekrškov izvršenih tudi pred poroko, eden od zakoncev obsojen na več kot 15 let ječe, drugi zakonec lahko zahteva razporoko. V tem primeru se upošteva, razen dobe, ko sta zakonca zaradi kazni živela narazen, predvsem moralno ločitev, ki jo utegneta povzročiti prekršek in obsodba. V primeru, da gre za nemoralna dejanja, zadostuje katera koli zaporna kazen. Npr. krvoskrustvo (incest) ali posilstvo rodnih ali posvojenih otrok, spodbujanje zakonca, lastnih ali posvojenih otrok k prostituciji, uboj ali poskus uboja v družinskem krogu.

V primeru obsodbe zaradi grdega ravnanja in hudih poškodb zakonca ali otroka, ali zaradi neizpolnjevanja obveznosti mora sodnik postopati izredno previdno, proučiti nadaljnje obnašanje krivca, ugotoviti morebitno voljo in možnosti ozdravljenja družinskih razmer.

V vseh primerih, ki so predvideni pod števil 1 člena 3, ni mogoče zahtevati razporoke če je bil drugi zakonec na kakršen koli način sokriv prekrška ali če je obnovil skupno življenje.

Če se je zakonec pregrešil nad enim izmed doslej navedenih dejanj a je bil zaradi dokazane slaboumnosti oproščen kazni, drugi zakonec lahko zahteva razporoko, toda sodnik mora točno ugotoviti kakšno je umsko stanje toženega.

O pravni ločitvi

Pravna ločitev je razlog za razporoko samo če traja vsaj pet let. Tej dobi je treba prišteti še eno leto morebitnega odloga v primeru, da se drugi zakonec upira razporoki, dve leti v primeru, da je zakonec, ki zahteva razporoko, priznan za krivega že med postopkom za pravno ločitev. Če upoštevamo dejstvo, da pravna ločitev ni možna takoj po prven pojavu spora in da je za dosego pravne ločitve potrebna določena doba, lahko trdimo, da postopek za pravno ločitev traja povprečno od sedem do osem let.

Razporoko je mogoče zahtevati še v nekaterih drugih maloštevilnih primerih npr., če prekrški, ki so navedeni v členu 3, niso po zakonu kaznivi a sodnik prizna kaznive elemente; če krvoskrunstvo ne privede do javnega škandala, a obstoja žalitev zaradi samega dejanja; če zakonec, ki je tuj državljan doseže razporoko ali se je v tujini ponovno poročil; če ni prišlo do spolnega občevanja v zakonskem življenju, kar upošteva tudi cerkev, ki v takem primeru poroko razveljavi.

posinovljenca, oziroma zaradi poskusa umora na škodo zakonca ali potomca, oziroma posinovljenca;

d) na katero si bodi zaporno kazen, z dvema ali več razzsodbami zaradi prekrškov v zvezi s členom 582 ter členu 570,572 in 643 kazenskega zakonika na škodo zakonca ali sina in posinovljenca. Pri hipotezah, ki so omenjene pod točko d) pristojni sodnik za izrekanje razveze, oziroma prenehanja veljavnosti civilnih posledic zakona, ugotovlja, upoštevajoč tudi nadaljnje obnašanje obtožene stranke, če je ta zmožna, da zagotovi nadaljnji obstoj, oziroma, da obnovi družinsko sožitje.

Za vse hipoteze, ki so predvidene v šte. 1 tega člena, ni mogoče predložiti prošnje za razvezo, če je bil zakonski drug obsojen zaradi sodelovanja pri prekršku, ali pa če se je zakonsko življenje obnovilo.

2. V primerih, ko

a) je bil zakonec oproščen zaradi polne nezmožnosti presojanja v zvezi s kakim prekrškom, ki so predvideni v točkah, b) in c) šte. 1 tega člena, kadar sodnik, ki je pristojen za izrek o razvezi ali prenehanju veljavnosti zakona ugotovi nezmožnost prizadetega, da skrbi, oziroma da obnovi družinsko sožitje;

b) je bila izrečena rzsodba, ki je postala pravno veljavna o zakonski ločitvi zakoncev, ali je bila ratificirana zakonska razveza med zakoncema, oziroma je bila ratificirana razveza s skupnim pristankom, ali je prišlo do dejanske ločitve, kadar je do te ločitve prišlo vsaj dve leti pred začetkom veljavnosti tega zakona. V vseh teh primerih je potrebno za vložitev prošnje za razvezo, oziroma za prenehanje veljavnosti civilnih posledic zakona, da ločitve trajajo nenehno najmanj pet let od trenutka, ko sta zakonca prišla pred predsednika sodišča pri postopku osebne ločitve, ki se je začela v smislu prejšnjega odstavka, razdobje petih let poteka od dejanskega prenehanje sožitja.

Če pride do oporekanja obtoženega zakonca, se prejšnji rok zviša: na sedem let v primeru ločitve, ki je bila izrečena zaradi krivde tožitelja; na šest let v primeru soglasne ločitve, ki je bila ratificirana pred začetkom veljavnosti tega zakona, ali dejanske ločitve;

c) se je kazenski postopek, ki je bil vpeljan zaradi prekrškov, ki so predvideni v točkah b) in c) števil 1 tega člena, zaključil z rzsodbo, naj se ta kazenski postopek ustavi, ker je prekršek ugasnil,

ter sodnik, ki je pristojen za rzsodbo o razvezi, oziroma prenehanju veljavnosti civilnih posledic zakona, smatra, da pri zagrešenih dejanjih obstajajo tvorni elementi in pogoji za kazensko preganjanje teh prekrškov;

d) se je kazenski postopek zaradi incesta zaključil z rzsodbo oprostivte, ki izjavlja, da dejanje ni kaznivo, ker ni prišlo do javnega škandala;

e) je drugi zakonec, tuj državljan, dosegel v inozemstvu razveljavitev oziroma razvezo zakona, ali pa je sklenil v tujini novo zakonsko zvezo;

f) če zakon ni bil izpolnjen.

ČLEN 4.= Prošnja za razvezo, oziroma za prenehanje veljavnosti civilnih posledic zakona je treba vložiti z opisom okoliščin, na katerih prošnja sloni, sodišču kraja, kjer prebiva obtoženi zakonec, oziroma če ni mogoče ugotoviti njegovega stanovanja, ali če prebiva v tujini, sodišču kraja, kjer prebiva tožitelj. Kanclist obvesti o vlogi funkcionarja anagrafskega urada kraja, kjer je bil zakon prepisan, da bi ta poskrbel za zadevno pripombo v aktu. Na vlogi je treba omeniti obstoj zakonskih otrok, pozakonjenih in posvojenih s

Čut odgovornosti v vseh fazah postopka

Člen 4 določa razne faze postopka in vztraja pri poskusih za dosego sprave. Sodnik mora najprej zaslišati vsakega zakonca posebej in nato oba skupaj. Če je zakonec, ki je bil na zahtevo drugega zakonca poklican pred sodnika, umsko bolan ali pravno nesposoben, imenuje sodišče posebnega skrbnika, ki brani njegove koristi. Če toženec ne pride pred predsednika sodišča ali če poskusi za spravo ne rodijo sadov, predsednik sodišča odredi postopek, ki se mu zdi umesten in potreben za zaščito zakoncev in otrok. Če smatra za potrebno, lahko zasliši tudi mladoletne otroke, imenuje preiskovalnega sodnika in določi datum razprave.

Zaščita moralnih in materialnih koristi otrok

Razporoka ne oprošča nobenega izmed zakoncev dolžnosti do otrok. Sodišče štiti njihove koristi in če starši ne izpolnjujejo svojih obveznosti, sodišče lahko imenuje skrbnika.

strani obeh zakoncev v razdobju zakonske zveze.

Predsednik sodišča določi z dekretom, kdaj bo sprejel zakonca ter rok za izročitev poziva o vlogi in dekreta ter imenuje posebnega skrbnika v primeru, da je toženeц umsko nesposoben ali po zakonu onespobljjen.

Zakonca morata priti pred predsednika sodišča osebno, izvzemši v primeru težkih in utemeljenih razlogov. Predsednik mora zaslišati zakonca najprej ločeno in potem skupno ter mora skušati, da ju pobota. Če se zakonca pobotata, ali pa, na vsak način, če zakonec tožitelj izjavi, da ne vztraja pri zahtevku, predsednik poskrbi za zapisnik o pobotanju ali za izjavo, da je tožitelj umaknil zahtevek po postopku.

Če toženi zakonec ne pride na sodišče, ali če ne pride do pobotanja, zasliši, če meni da je to potrebno, mladoletne otroke, tudi uradno sprejme začasne in nujne ukrepe, za katere meni, da so primerni za zaščito koristi zakoncev in otrok, imenuje preiskovalnega sodnika ter določi dan, ko se bosta morala zglasiti pred sodnikom. Predsednikov dekret lahko prekliče ali spremeni preiskovalni sodnik v soglasju s členom 177 postopka civilnega zakonika. Če predsednik sodišča utemeljeno meni,

da obstajajo možnosti za pobotanje zakoncev, posebno v primeru mladoletnih otrok, določi razpravo pred preiskovalnim sodnikom v roku največ enega leta. Dekret, s katerim predsednik določa razprave pred preiskovalnim sodnikom, mora tožitelj posredovati tožencu, ki ni prišel na razpravo, v strogem roku, ki je določen v samem dekretu; o dekretu je obveščen javni tožilec. Preiskovalni sodnik lahko po uradni poti uporabi preiskovalna sredstva.

ČLEN 5. = Pristojno sodišče ugotavlja v navzočnosti sprtih strank ter z obvezno navzočnostjo javnega tožilca, obstoj enega od primerov, o katerih se govori v členu 3, izreče razsodbo o razvezi ali prenehanju veljavnosti civilnih posledic zakona ter ukaže funkcionarju krajevnega matičnega urada, kjer je bil zakon prepisan, naj zabeleži razsodbo. Žena pridobi ponovno priimek, di ga je imela pred poroko. Proti razsodbi se lahko pritožita obe stranki. Javni tožilec more, v skladu s členom 72 zakonika o civilnem postopku vložiti priziv izključno glede gmotnih koristi mladoletnih otrok, oziroma nespobnih po zakonu.

Če ena stranka meni, da niso bile v celoti upoštevane ali zaščitene njene pravice, lahko naredi priziv proti razsodbi. Isto lahko stori tudi pravobranilec, zlasti če gre za zaščito koristi otrok.

Po ugotovitvi ekonomskih razmer družine odnosno vsakega zakonca posebej, sodnik določi obveznosti zakonca, ki je ekonomsko močnejši, do drugega, glede mesečnega nakazila, ki je pogojeno dohodkom odnosno premoženju. Pri določanju višine nakazila upošteva osebne dohodke enega in drugega zakonca ter delež pri ustvaritvi in razvoju družinskega imetja. Poudariti je treba, da ta člen zadevnega zakona uvaja v italijansko zakonodajo načelo enakosti moža in žene.

Če sodišče meni, da se premožnejši zakonec skuša izogniti ekonomskim obveznostim do šibkejšega zakonca, lahko vsili jamstvo za zaščito njegovih koristi.

Na zahtevo enega izmed zakoncev in če nastanejo novi razlogi, sodišče lahko odredi revizijo določil razsodbe o razporoki, predvsem tistih, ki zadevajo vzdrževanje otrok in višino mesečnega nakazila. Deveti člen izrecno omenja pokojnine: v primeru smrti obveznika in v primeru, da se je ta ponovno poročil. Sodišče lahko odredi da en del pokojnine prejema prejšnji zakonec.

Z razsodbo o razveljavitvi, oziroma prenehanju veljavnosti civilnih posledic zakona, sodišče, upoštevajoč gmotno stanje zakoncev in vzroke, ki so privedli do odločitve, naloži enemu izmed zakoncev obvezo, da posreduje periodično drugi stranki določen znesek, ki je sorazmeren z njegovim premoženjem in njegovim dohodkom. Pri odločitvi tega zneska sodnik upošteva osebni in gospodarski doprinos, ki ga je vsak od zakoncev posredoval skupnemu družinskemu življenju ter ustvarjanju skupnega premoženja. Če stranki soglašata, je mogoče poravnati obvezo z enim samim izplačilom. Obveza izplačila določenega zneska preneha, če zakonec, ki prejema izplačilo, sklene novo zakonsko zvezo.

ČLEN 6.= Obveznost, v skladu s členoma števil. 147 in 148 civilnega zakonika, da se skrbi, vzgaja in izobražuje otroke, ki so se rodili, ali so bili posvojeni v času trajanja zakona, ki je bil razveljavljen, ali za katerega so prenehale veljati civilne posledice, obstaja še nadalje tudi v primeru nove zakonske zveze enega ali obeh roditeljev.

Sodišče, ki izreče razsodbo o razveljavitvi, ali prenehanju veljavnosti civilnih

posledic zakona, sklepa, kateremu od zakoncev je treba prepustiti otroke pod nadzorstvom varstvenega sodnika, ali pa, spričo tehtnih razlogov, kako poskrbeti drugače za njihovo skrbstvo ter sprejema sploh vsakršen ukrep, ki zadeva potomstvo. V vsakem primeru pa oče in mati ohranita pravico in dolžnost, da skrbita za vzgojo otrok.

Izročanje v varstvo in ukrepi, ki zadevajo otroke morajo biti izključno povezani z njihovimi moralnimi in gmotnimi koristmi.

Še posebej sodišče ukrepa glede obsega in načina, s katerim naj drugi zakonec sodeluje pri oskrbovanju, izobrazbi in vzgoji otrok in nadalje ukrepa glede uprave njihovega premoženja.

V primeru, ko roditelji zanemarjajo svoje dolžnosti glede mladoletnih otrok ali legalno nesposobnih, ali pa spravljajo v nevarnost njihove koristi, sodišče lahko imenuje varuha, neodvisno od dejanj, ki predstavljajo pogoje za prenehanje očetovstva.

ČLEN 7.= Drugi odstavek člena 52 civilnega zakonika se spreminja tako:

“Izvenzakonske otroke lahko prizna tudi roditelj, ki je bil, za časa njihovega

spočetja že poročen, če je zakon prenehal veljati zaradi smrti drugega zakonca, ali pa zaradi rabsodbe o razveljavitvi oziroma prenehanju veljavnosti civilnih posledic zakona z verskim obredom“.

ČLEN 8.= Sodišče, ki izreka rabsodbo o razveljavljanju, oziroma o prenehanju veljavnosti civilnih posledic zakona lahko naloži obveznosti, da se osebno ali s premoženjem zagotovi primerno jamstvo v primeru nevarnosti, da bi se prizadeti izognil zadostitvi obvezam, ki izhajajo iz členov 5 in 6.

Rabsodba predstavlja osnovo za vpis sodne hipoteke v smislu člena 2818 civilnega zakonika.

Sodišče lahko ukaže, tudi z nadaljnjimi ukrepi, ki jih sprejme v posvetovalnici, da mora prizadeti izplačati določen del rente ali dohodkov prizadetim upravičencem, o katerih se govori v omenjenih predpisih.

ČLEN 9.= Na zahtevo stranke, če se po rabsodbi o razvezi, ali prenehanju veljavnosti civilnih posledic zakona, pojavijo upravičeni razlogi, sodišče lahko ukrepa glede revizije določb, ki zadevajo varstvo otrok in tistih v zvezi z višino in načinom izplačevanja zneskov, v smislu členov 5 in

6. V primeru smrti zadolžene osebe, sodišče lahko sklène, da gre določen znesek pokojnine, ali drugih prejemkov, ki pritičejo preživelemu zakoncu, zakoncu ali zakoncema glede katerih je bila izrečena rabsodba razporoke ali prenehanja veljavnih civilnih posledic zakona.

Sodišče sklèpa o tem v posvetovalnici, potem ko je prejelo potrebne informacije ter je zaslišalo prizadeti stranki in javnega tožilca.

ČLEN 10.= Kadar rabsodba o razveljavitvi, ali prenehanju veljavnosti civilnih posledic zakona postane pravnoveljavna, jo mora kanlist sodišča ali sodnega organa, ki jo je izrekel, poslati v dveh izvodih funkcionarju matičnega urada občine, kjer je bil zakon prepisan v svrhu vpisa in drugih dolžnosti, ki jih predpisuje kraljevski dekret z dne 9. julija 1939 šte. 1238.

Razveza in prenehanje veljavnosti civilnih posledic zakona, ki sta bila izrečena v skladu s členom 2 tega zakona, veljata z vsemi civilnimi posledicami, ko je bila rabsodba zabeležena.

ČLEN 11. = Po uveljavitvi, oz. prenehanju civilnih posledic zakona, če sodišče ni drugače ukrenilo, vsak roditelj izvaja očetovstvo nad otroki, ki so mu bili zaupani. Roditelj, kateremu so otroci zaupani, upravlja njihovo premoženje ter je dolžan, da vsako leto obvešča o tem varstvenega sodnika ter razpolaga z zavdnimi dohodki dokler ne sklene nove zakonske zveze. Drugi roditelj pa ima pravico, da nadzoruje, in dolžnost, da sodeluje pri vrgoji in izobrazbi otrok.

Drugi roditelj, v primeru če meni, da so ukrepi, ki jih je sprejel nosilec očetovstva, škodljivi za otroke, se lahko obrne do varstvenega sodnika ter zahteva ukrepe, ki so po njegovem mnenju primerni.

Sodnik, potem ko je zaslišal sina, ki je že izpolnil 14. leto, sprejme ukrepe v korist sina.

ČLEN 12. = Predpisi členov 155,156,255, 258, 260,261,262 civilnega zakonika se izvajajo, kolikor je primerno, tudi v primeru razporeke ali prenehanja veljavnosti civilnih posledic zakona.

V 11. členu zakonodajalec ponovno poudarja dolžnost staršev, da tudi po razporoki sodelujeta pri vzgoji otrok in pri zaščiti njihovih interesov. Isti člen pojasnjuje, kako naj se ta dolžnost izpolnjuje, kakšna je vloga varstvenega sodnika tudi v primeru morebitnih sporov med roditeljema.

Pobudniki referendumu bi radi črtali iz italijanskega prava zakon, ki ni bil nahitro vsiljen, ne na neodgovoren način izdelan in odobren. Ta zakon, ki je v veljavi že tri leta in je sad dolgotrajnega sestavljanja, je bil po številnih razpravah in spremembah, ki jih je predlagala Krščanska demokracija, odobren z večino glasov tako v poslanski zbornici kot v senatu. Ustavno sodišče je brez pridržkov potrdilo njegovo pravno in ustavno veljavnost.

Vse nevarnosti in nesreče, ki so jih pred tremi leti prerokavali nasprotniki razporeke, so splahnele; zakona se je poslužila le majhna manjšina; bistvena enotnost družin ni bila in ni ogrožena.

V prvih treh letih veljavnosti zakona je bilo razmeroma malo razporok, in njih število teži k zmanjšanju. To je potrdil tudi glavni državni pravnik pri kasacijskem sodišču Mario Stella Richter v svojem prečitlu ob otvoritvi sodnega leta 1974.

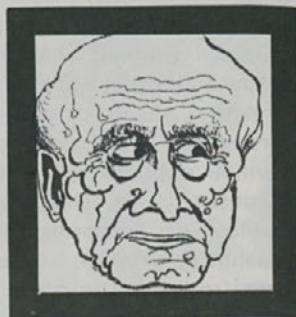
Bojazen za enotnost družin je bila povsem neutemeljena.

Črna nit, ki združuje biografije pobudnikov referendumov razgalja njihove namene in reakcionarne načrte

Kdo je zahteval referendum?

Referendum o razporoki so zahtevale in izsilile nazadnjaške in klerikalne sile, katerih glasniki so Gabrio Lombardi, Gedda, Andreotti in drugi; reakcionarna Almirantejeva desnica bi z referendumom rada ustvarila razdor med katoliškimi ljudskimi silami in laičnimi ljudskimi silami, socialisti in komunisti. Reakcionarne sile bi rade zaustavile razvoj preosnov, zadele perspektive soglasja in enotnih akcij odločilnih političnih in idejnih komponent v Italiji, napredek in razmah demokratične obnove. Referendum so zahtevale in izsilile tiste klerikalne in fašistične sile, ki nočejo priznati pravic Slovincem.

V sedanjem italijanskem političnem položaju si reakcionarne sile in fašisti referendum zamišljajo kot osnovo za nazadnjaško in reakcionarno usmeritev, kot priložnost, ki naj bi omogočila desničarsko usmeritev pri Krščanski demokraciji, za morebitne integriranje sistema oblasti Krščanske demokracije in desnice, tudi fašistične, ali kot politično operacijo avtoritarne in konservativne usmeritve.

Gedda

Pod fašizmom se je prerinil do visokih položajev v Katoliški akciji, "zaslovel" je ob volitvah leta 1948. Ustanovitelj in voditelj "comitati civici", v katerih se srečujejo najbolj reakcionarni elementi, ki so hudo zaostrili spopad ter poglobili ločitve med Italijani. "Verski terorizem" je njegovo specifično orožje, potvarjanje dejstev pa njegova karakteristika. Leta 1952 je bil med glavnimi zagovorniki zavezništva med demokristjani in fašisti, toda zadel je ob nasprotovanje De Gasperija. Za časa vladanja papeža Janeza XXII. je zletel iz prizorišča.

Andreotti

Tudi Andreotti je bil med zagovorniki skupne kerikalno fašistične liste leta 1952. Temu dejstvu je skušal dati poseben poudarek s tem, da je obiskal maršala Grazianija, ki je slavil obletnico ustanovitve saloiske vojske. Obšel je "častno" četo nacističnih kolaboracionistov, zbranih v kraju Arcinazzo. Je mož prijateljskih televizijskih srečanj z Almirantejem, prijatelj "mogočnjakov" gradbene špekulacije, zasebnih prevozov, veletrgovcev; je poraženec desnega centra in vlade, ki ni zavračala podpore fašistov.

Almirante

Rasist in protisemitski hujskač za časa fašistične vladavine, podpisnik razglaša, ki je določal smrtno kazen za rodoljube. Bil je med ustanovitelji Msi. Almirante spada med "trde" fašiste, ki so "mehki" v polemiki s Krščansko demokracijo. Odkrito igra na dveh deskah: pravi, da spoštuje zakonitost, istočasno pa drži v svoji pesti niti "črnih mrež" krvavega nasilja. Na referendumu se bo predstavil kot zagovornik "svetosti" zakonske zveze četudi je dvakrat poročen (in je bila ena poroka previdnostno razveljavljena).

Lombardi

Njegova ambicija je, da bi postal Gedda sedemdesetih let. Gedda, ki je spoznal, da danes ni več mogoče voditi križarskih pohodov pod geslom "Bog tako hoče!". Skušal se je "oddaljiti" od Krščanske demokracije trdeč, da se čuti "bolj kristjan kot pa demokrat", toda skušnjava, da bi se predstavil kot neupogljivi nasprotnik razporoke in hkrati zagovornik nedoločenih laičnih vrednot, ga pogostokrat postavlja v položaje, katere ne vemo ali bi jih označili kot komične ali cinične, saj je izjavil nekoč: "da se izognemo nevarnosti ločitve družinske enotnosti, je najbolje, če se ne poročimo..."

Pod pretvezo, da so zaskrbljeni za prihodnost italijanske družine in javne morale so se fašisti na mah znašli ob strani klerikalnih skrajnežev. Menijo, da bodo s pomočjo referendumov dosegli dvojni cilj: ovrženje zakona, ki ga je odobrila parlament in utrditev vezi z demokristjansko desnico, da bi vsilili reakcionarno, protidemokratsko usmeritev države.

Fašisti so družino vselej smatrali kot element državne politike sile in agresije, kot vir, iz katerega naj bi črpali ljudi in sredstva za vojaške pustolovščine. Ali je mogoče, da se pravi katoličan postavi na stran norih pristašev nasilja?

Kako bomo glasovali Slovenci 12. maja?

Gre nam zato, da dobro precenimo pomen tega glasovanja, ne samo skozi osebna čustva, na katera radi igrajo nasprotniki razporoke. Res je, dobro bomo premislili, kaj je bistvo zakona Fortuna-Ba-

slini-Spagnolli, ki bi ga DC in MSI rada razveljavila, istočasno pa moramo pomisliti, da tokrat ne glasujemo samo za ali proti "razporoki", temveč da stojimo za 12. majem širše neznanke političnega značaja, bolje povedano, sama usoda demokracije v Italiji.

Spričo težke politične, moralne in gospodarske krize, ki pretresa državo, se pojavljajo v Italiji sile, ki bi rade iz referendumov naredile širok plebiscit za ali proti demokratičnemu, parlamentarnemu režimu, kakršnega ima Italija (kljub vsem protislovjem) vsa povojna leta.

Tajnik DC Fanfani ne skriva svojih namenov. Izjavil je že, da bi v dveh mesecih po referendumu (seveda, če bi ga zmagal, skupaj s fašisti) predložil svoj načrt o novi obliki vladanja v Italiji.

Nekatere smernice tega načrta so že javne: ločitev vlade od parlamenta tako, da bi vladala samostojno za celo mandatsno dobo. Okrepitev njenih pristojnosti, kar pomeni, da bi se izmaknila vsakemu nadzorstvu, ki je doslej bilo demokratično jamstvo v rokah političnih strank in ljudskih izvoljenih predstavnikov. Govor je tudi o spremembi italijanske ustave, potem ko je - po krivdi DC in desnice - trideset let niso spoštovali.

Pomislimo samo na člene, ki ščitijo našo manjšino!

Slovinci bomo, poleg vsega, pomislili, kaj bi se zgodilo, če bi ljudstvo v Italiji dalo na "plebiscitu" večino reakcionarni koaliciji med DC in MSI. Dvojica zaveznikov, Almirante in Fanfani, bi utemeljeno zahtevala zase večje kose oblasti, postala bi protagonista javnega življenja. Lahko to dopustimo?

Slovinci na Primorskem imamo s takimi plebisciti "na slepo" hude izkušnje. Spomnimo se, da smo že bili nekajkrat poklicani, ob nastanku fašizma v Italiji, z glasovanjem podrditi tedanji režim in spremembe, di so se zaključile s streljanjem na bazovski gmajni, požigom naših šol in ljudskih domov, z nasilnim raznarodovanjem. Tudi tedaj je ljudstvo glasovalo "da" ali "ne" bloku, v katerem so bili fašisti skupaj z nacionalisti in desničarskimi klerikalci.

Naši očetje in nonoti zaradi nasilja fašistov tedaj niso mogli javno izprijati svoj "NE" fašizmu. Danes se jim lahko oddolžimo, ko bomo - tudi zanje - prečrtali znak "NE".

Kajti "NE" pomeni predvsem odgovor Slovencev fašistom in nasprotnikom naše manjšine.

Vedeti moramo, da 12.maja ne bomo glasovali o "svoji" razporoki, pač pa o možnosti, ki jo zakon nudi majhni manjšini ljudi v družbi, ki se jim je zaradi raznih pripetljajev razdrla družina in je ni več, mnogi pa so si, po prvi pomoti, obnovili družinsko življenje v novem domu. Teh primerov je tudi pri nas, v naših vaseh, le nekaj. Niso torej v nevarnosti naše družine, pač pa je v nevarnosti bodočnost povsem nedolžnih otrok ljudi, ki so bili - zaradi krivičnega zadržanja prejšnjih vlad - prisiljeni živeti "na korusi".

Slovinci vemo, da je razporoka le državljanska pravica, svoboščina, ki se je lahko posluži samo ta, ki je nujno potrebuje. Naj mi, ki pripadamo narodnostni manjšini, ki se krčevito bori za svoje pravice (med temi je prav pravica, da se vedemo in živimo DRUGAČE, kakor večina), neki drugi manjšini osporavamo pravice?

Vemo, kaj hočejo fašisti in DC: danes zanikati pravico eni manjšini, jutri tudi ostalim, danes ukiniti eno svoboščino, jutri pa ostale. Tega pa mi, ki nadvse ljubimo svobodo, ne moremo sprejeti.

Kdor je prepričan, da je zakon, po poroki, nerazdružljiv, se ne bo ločil, pa četudi

bi v Italiji veljal še tako preprost zakon o ločitvi. Kajti neločljivost zakona ne sme biti VSILJENA, pač pa sloni na ZAVESTI, LJUBEZNI in, v mnogih primerih, TRDNO OBČUTENI VERI.

Zato kristjan, ki se bo 12.maja odločil za "NE", ne glasuje zase in za svojo izvoljenko, pač pa za druge, tiste, ki jim ne more vsiljevati lastne volje. Mar ni tudi v Svetem pismu zapisana temeljna resnica o človekovi "svobodni volji"?

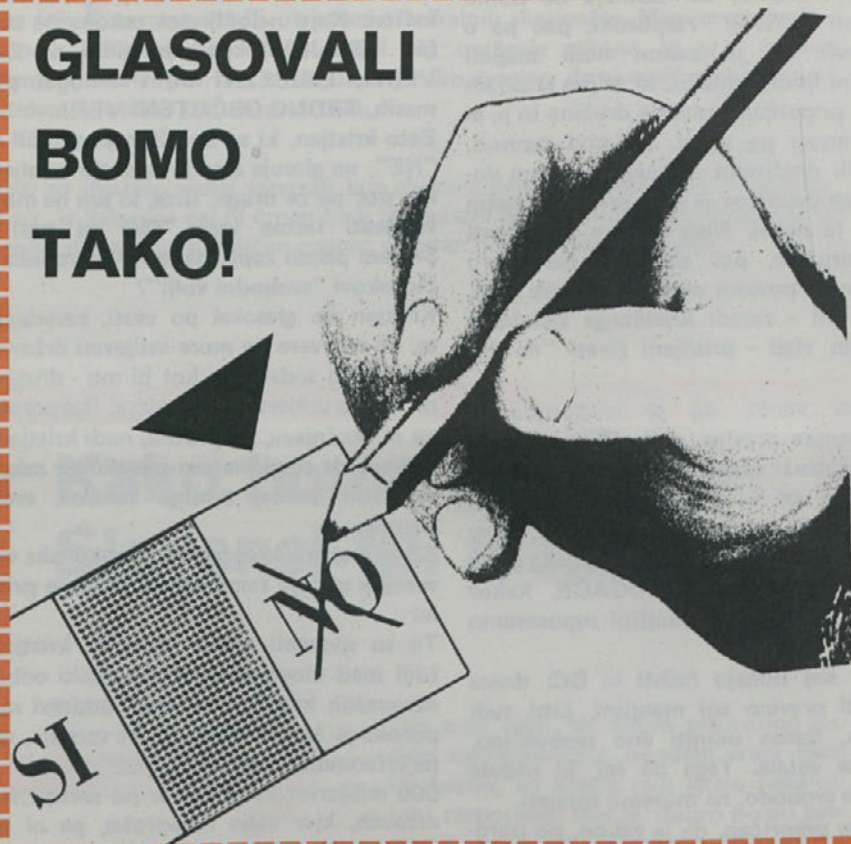
Kristjan bo glasoval po vesti, zavedajoč se, da mu vere ne more vsiljevati država s policijo in sodstvom, kot bi mu - drugje - ne mogla vsiljevati brezboštva. Razporoka pa ni skušnjava, nasprotno, nudi kristjanu priliko, da pred svetom povelečuje zakramentalni značaj svojega zakona, svoje poroke.

Saj ni nobena krepost, če se zakonska vez vernika utrjuje samo zaradi zunanje prisile!

To so spoznali mladi napredni kristjani tudi med Slovenci. Koordinacijski odbor slovenskih katoličanov proti odpravi razporoke je že pozval slovenske vernike, naj na referendumu glasujejo "NE".

600 milijonov katoličanov po svetu živi v državah, kjer velja razporoka, pa ni nikomu padlo na misel, da bi jo osporaval v

GLASOVALI BOMO TAKO!

režimu svobode. Samo v fašistični Španiji državljanom ne priznavajo te pravice, a ne zato, ker bi Španija bila bolj katoliška, pač pa zato, ker je fašistična in krvava.

Poglejmo v naše vasi. Koliko družin se je razbilo zaradi razporoke? Malo, skoraj nobena. Pač pa se družine krhajo zato, ker so negativni družbeni in gospodarski pogoji za njihovo rast. Če manjkajo vrtci, šole, jasli, igrišča, če žena ostaja doma, ker nima službe, če se mora mladi mož seliti drugam... to so resnični razlogi za nemir v družinah.

Zgovorno opazamo to v Beneški Sloveniji. Petnajsttisoč družin ve, kaj je "bela ločitev", brezupna ločitev izseljenca, ki je vzel kovček in šel, s trebuhom za kruhom, v belgijske rudnike, v švicarske tovarne, na francoska gradbišča.

Žene pa, v črnino odete, čakajo doma, da otroci dorastejo... tedaj bodo tudi oni vzeli kovček in šli v svet.

Je mar to pošteno? Kdo je kriv, če je Benečija razklana v nezaželjeni diaspori, če ne prav tiste sile, DC in desnica, ki se celo stoletje niso zmenile za **RESNIČNE POTREBE SLOVENSКИH DRUŽIN?**

Tudi za Benečijo, za naše brate v tujini, odgovorimo demokristjanom in fašistom v brk: "NE!"

Važen korak na poti reševanja naših pravic

Na sodišču bomo lahko govorili v svojem jeziku

V senatu je bil dne 28. marca dokončno sprejet zakonski osnutek ki pooblašča vlado, da v teku dveh let pripravi nov zakonik o kazenskem postopku. Poleg drugih načel, katerih se bo morala vlada držati pri sestavljanju zakonika, je bilo izglosovano načelo, po katerem lahko vsakdo uporablja na sodišču materim jezik. Zahtevo po tem je postavil tov. Albin Škerk že pred štirimi leti. S tem je odpravljen člen 137 starega zakonika, ki prepoveduje uporabo drugega jezika in predvideva za kršitelje denarne globe. Da bi zvedeli kaj več o tem, smo se obrnili na poslanca tov. Albina Škerka.

Vprašanje:

Tov. Škerk, kaj nam lahko poveš v zvezi s tem zakonom?

Odgovor:

Menim, da je bila z odobritvijo tega zakona dosežena velika demokratična pridobitev, za katero so se zavzemale predvsem levičarske sile vsa poveljna leta. Ta zakon je pomemben za vse italijanske državljane, ker odpravlja tisti zakonik o kazenskem postopku iz fašistične dobe, ki je posebno diskriminacijski za manjšine. Vlada se bo morala pri sestavljanju novega zakonika držati novih načel, ki zadevajo predvsem poenostavitev in pospešitev sodnih postopkov, dejansko enakopravnost med različnimi strankami, ukinitve oprostitev zaradi pomanjkanja dokazov, navzočnost branilcev pri vseh aktih preiskave itd. Za narodnostne in jezikovne manjšine pa je še posebno važna točka 74 novega zakona, ki vsebuje obvezo po zasliševanju pripadnikov manjšin in sestavo zapisnikov v njihovem materim jeziku. S tem je odpravljen tudi člen 137 fašističnega zakonika o kazenskem postopku, ki prepoveduje uporabo drugega jezika kot italijanskega in predvideva za kršitelje denarne globe. Prav pred dnevi smo bili priča v Trstu uporabi tega fašističnega zakona, ko je bil prof. Samo Pahor kaznovan, ker se je poslužil materinščine.

Vprašanje:

Kako so ostale politične sile sprejele tvoj predlog?

Odgovor:

Moj predlog so podpisali tudi predstavniki drugih strank ustavnega loka in pri glasovanju so bili fašisti izolirani. Seveda

nam to daje upanje, da bomo našli razumevanje in podporo pri drugih političnih silah za nadaljno reševanje pblemov naše manjšine.

Vprašanje:

Kdaj in kako bo nov zakon stopil v veljavo?

Odgovor:

Predvsem je naša naloga ta, da bomo spremljali delovanje vlade pri sestavi zakonika in si zagotovili, da se bo ta del zakona, ki nas tako od blizu zanima, spremenil v norme novega zakonika. Slednjega bo pregledala tudi parlamentarna komisija, sestavljena iz poslancev, senatorjev in juristov. V komisiji bodo seveda zastopani tudi komunisti.

Vprašanje:

Kako je prišlo do tvojega predloga?

Odgovor:

Moja prvotna zamisel je bila, da bi od poslanske zbornice dosegli odobritev takega člena, ki bi predvideval ustanovitev sodišč za narodne manjšine. Naj pripomnim, da so obstajala v Trstu pod Avstrijo tri sodišča: slovensko, italijansko in nemško. Ko sem iskal za moj predlog zaveznika, sem se obrnil na druge politične skupine, ki pa niso marale podpreti tega amandmaja. Zato sem se začel zavzemati za drugo kompromisno rešitev, ki naj bi uvedla za narodne manjšine pravico do uporabe materinega jezika v vseh fazah sodnega postopka. Ta nov predlog so podpisali tudi predstavniki drugih strank (razen fašistov) in tako je bila zagotovljena zamaga pri glasovanju.

Vprašanje:

Kakšne perspektive vidiš pri nadaljnem reševanju pravic slovenske manjšine?

Odgovor:

Zadnji uspeh, za katerega je dala pobudo K P I, je važen korak na poti reševanja naših pravic. Še enkrat se je dokazalo, da imamo v K P I velikega in močnega zagovornika brez katerega si ne moremo zamisliti, da se bodo vprašanja slovenske manjšine rešila.

Zapis: TAMARA BLAŽINA

Dopis iz Nabrežine

Zadnje tedne opažamo v delvinsko-nabrežinski občini več zanimivih pobud. Nekatere so pozitivne, druge pa zelo nevarne in tvegajoče, ki razburjajo javnost in še posebej domačine. Razveseljivo je dejstvo, da je občinska uprava sklenila odkupiti stavbo na trgu v Nabrežini, kjer je imela svoj sedež bolniška blagajna ter staro kmečko hišo (Bradarjevo) v Devinu, katere lastnik je tamkajšnji princ. Isto tam je bilo odkupljeno princevo zemljišče za izgradnjo novega otroškega vrtca. Pohvalna je tudi odločitev (zamisel je bila že prejšnjih uprav), da se čimprej poruši staro stavbo bivšega otroškega vrtca v Nabrežini in na istem mestu zgradi svetni dom. Zelo dober odmev je imel sklep, da se proglasi devinsko-nabrežinsko občino za hribovito področje, kar ji daje pravico, da vstopi v kraško gorsko skupnost, za kar se je v Rimu posebno zavzel naš poslanec Albin Škerk.

Med pobude, ki niso deležne odobravanja naj omenimo samo nekatere. V vaseh šempolajske fare so prebivalci zbrali 230 podpisov proti občinskemu sklepu, da se razširi domače pokopališče na severnem delu (kjer je parkirni prostor) namesto na zapadno stran v cerkveno dolino. Menimo, da se je župan žaljivo obnašal proti tem podpisnikom (predstavljajo ogromno večino zainteresiranega prebivalstva), ko je te dni sklical v Šempolaju sestanek (udeležilo se ga je okrog 50 ljudi). Vsilil je glasovanje o zadevnem občinskem načrtu, ki pa ni izpadlo (na srečo!) kot je bila njegova želja. Prav tako se ne strinjajo Devinčani z namenom občinske uprave, da poruši staro vaško šolo in na istem kraju, namesto drugje, zgradi novo šolsko poslopje.

Največje negotovanje med občinstvom so povzročili zadnji sklepi občinskega sveta, da se dovoli izgradnja velikih kompleksov, kot so mednarodni študentski kolegij in turistični center v seslanskem zalivu. Posebno slednja pobuda, za katero stoji podjetje Visentin, ki ima v načrtu zgraditi ob morju, poleg raznih turističnih objektov, kakih 400 "mini-stanovanj", je razburila javnost. Razlogi razburjenja in zaskrbljenosti, predvsem med slovenskim življem, so povsem upravičeni. V svojem govoru na zadnji seji občinskega sveta je tovariš Markovic (vodja svetovalske skupine KPI) ostro kritiziral ta načrt, ki bo negativno vpival na etnični sestav tukajšnjega prebivalstva, skvaril naravne lepote kraja, še bolj onesnažil morje in povečal težave občinski upravi, ki bo morala skrbeti za javne služnosti. Ob tej priložnosti, iz navedenih razlogov, in posebno ker niso hoteli odložiti sklepanja o lotizaciji obalnega zemljišča, vsaj dokler ne bo izdelan novi regulacijski občinski načrt, so komunisti glasovali proti tej gradbeni pobudi.

Kongres dolinske sekcije KPI

Dne 22. marca je bil v Dolini kongres tamkajšnje sekcije KPI, pod katero spada jo vse partijske organizacije, ki delujejo na področju dolinske občine. Kongres je bil zelo dobro obiskan. Poročilu sekcijekega tajnika tov. Germana Švare je sledila živahna in plodna razprava, v kateri so sodelovali številni člani. Kritično so pretresli dosedanje delovanje in dali konkretne predloge za nadaljnje izboljšanje delovanja komunistov dolinske občine.

Na kongresu je bil izvoljen nov petnajstčlanski sekcijski odbor, katerega člani bodo tudi vsi tajniki krajevnih celic. Izvoljen je bil tudi sekcijski izvršni odbor, v katerem je pet tovarišev. Za tajnika je bil ponovno potrjen tovariš German Švara.

V okviru sekcije bodo delovale tudi športna, kulturna in gospodarska komisija. Prvi dve komisiji bosta sledili in seveda pomagali športnim in kulturno-prosvetnim organizacijam, gospodarska komisija pa bo proučevala vprašanja gospodarskega značaja, ki postajajo čedalje bolj pereča.

Na kongresu so govorili tudi o vprašanjih, ko so združena z referendumom. Tovariši so se obvezali, da bodo dobro izpeljali kampanjo, ki se je dejansko že začela, saj, kot je znano, ne gre zgolj za zakon, ki ureja primere razpore, temveč za izredno nevarno politično igro mračnjaških, reakcionarnih sil, ki bi se rade polastile oblasti v državi.

Uspela revija Primorska poje '74

Revija PRIMORSKA POJE '74 je končana. Bila je uspešna, četudi so bile priprave nanjo in tudi izvedba sama združene s precejšnjimi težavami.

Zaključena je torej pomembna kulturna manifestacija, ki ne pozna meja in združuje Primorce in Zamejce. In prav to je v sedanjem trenutku še posebno važno.

Ugledni glasbenik Samo Vremšak je o letošnji primorsko-zamejski pevski manifestaciji zapisal naslednje (Ljubljansko Delo, 10.4.):

Z nastopi pevskih zborov, ki so se začeli sredi marca v Trstu, končali pa minulo soboto v Kobaridu, je izzvenela pomembna pevška manifestacija, petletnica uspešnega delovanja. Letos se je zvrstilo še 5 nastopov primorskih zborov v Vipavi, Gorici, na Dobrovem, v Ilirski Bistrici in Divači. Organizatorjema, Združenja pevskih zborov Primorske in Slovenski prosvetni zvezi v Italiji, je uspelo

zbrati in čvrsto povezati med seboj preko 60 pevskih zborov, kar je obrodilo prevsem dvoje sadov: množično pevsko razvejnost in splošno kvaliteten porast.

Na vsakem izmed 7 koncertov je nastopalo povprečno 9 zborov. Najštevilnejše so bili zastopani moški pevski sestavi (zbori, okteti, nonet), mešanih je bilo manj, medtem ko so bili ženski zbori redki gostje. Nastopajoči so pokazali sila pester spektrum svojih dosežkov: od najskromnejših zmogljivosti nekaterih, preko solidnega povprečja do zrelejših, umetniško tehtnejših pustvaritev. Razumljivo je, da vsi zbori ne delajo v enakih pogojih: odmaknjenost vasi in drugih manjših naselij od kulturno močnejših centrov, težji stik s spoznavanjem primerne literature, skromnejša sposobnost zborovodij (kljub dobri volji in vsemu priznanju, ki jim gre za to!), so opravili svoje. Nasprotno pa se je bilo od zborov, ki delujejo v znatno boljših pogojih in od katerih je eden nepričakovano izostal, nadejati včasih tudi kaj več.

Gledano v celoti, je revija seveda uspela. Izpričala je vnovič enotnost slovenskega kulturnega prostora ter postavila izhodišča z vsemi izkustvi in kritičnimi spoznanji za uspešno delo v naslednjih letih. To pa ji vsekakor želimo!

Delegacija KPI na kongresu ZKS

(Nadaljevanje s 1. strani)

teresom obeh narodov, popuščanju mednarodne napetosti in miru. Izrazila je tudi ugodno mnenje o kongresu, na katerem so proučili teze razvoja socialistične družbe v izvornih oblikah, ki ustrezajo jugoslovanski realnosti in razširili osnove samoupravnega socialističnega ustroja za izgradnjo gospodarskega sistema, ki bi preprečil pojave tehnokratske smeri, za nadaljnjo utrditev ideološke enotnosti in politike Zveze komunistov Jugoslavije ter za utrditev njenega pomena družbi.

**STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE
V TRSTU**
Kulturni dom
MALI ODER
Miguel Angel Asturias

TOROTUMBO
Igra v dveh delih
Prvič v slovenščini

Prevod Borut Trekman
Scena in kostumi Edvard Zajec
Režija Mario Uršič

V torek, 16. t.m.* ob 20.30 - premiera
v četrtek, 18. t.m. ob 16. uri
v petek, 19. t.m. ob 16. uri

Mladinski odsek prosvetnega društva Vesna v Križu je organiziral srečanje s slovenskim pisateljem Cirilom Kosmačem. Srečanja so se ude-

ležili številni člani in prijatelji društva. Pobuda je hvale vredna.

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor Marija Bernetič
Odgovorni urednik
Anton Mirko Kapelj
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 764-872, 744-047,
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24-36
Letna naročnina 1.500 lir.
Poštni tekoči račun 11/7000
Tisk: Tiskarna Riva, Trst,
Ulica Torrebiana 12